

STŘEDOŠKOLSKÁ ODBORNÁ ČINNOST

Obor č 17: Filozofie, politologie a ostatní humanitní a společenskovední obory

Důvěryhodná alternativa k tradičním mediím

Trustworthy alternative to traditional media

Autoři: Ondřej Šesták

Škola: Česko-anglické gymnázium, Třebízského 1010, 37005,
České Budějovice 6

Kraj: Jihočeský kraj

Konzultant: Mgr. Pavel Soukup, Martin Povišer

České Budějovice, 2017

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem svou práci SOČ vypracoval/a samostatně a použil/a jsem pouze prameny a literaturu uvedené v seznamu bibliografických záznamů.

Prohlašuji, že tištěná verze a elektronická verze soutěžní práce SOČ jsou shodné.

Nemám závažný důvod proti zpřístupňování této práce v souladu se zákonem č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) v platném znění.

V Českých Budějovicích dne 19. dubna 2017.....

Ondřej Šesták

Anotace

Tato práce se zabývá rozbořem současného stavu sdělovacích prostředků z hlediska jejich důvěrohodnosti, objasněním potřeby důvěryhodných médií a následně řešením problému klesající důvěry v tradiční média. Cílem práce je navrhnout sociální síť, která svými mechanismy tlačí uživatele k zodpovědnému chování a u každé informace zobrazuje její důvěrohodnost.

Klíčová slova

Média; důvěra; kryptografie; peer-to-peer; demokracie

Annotation

This paper discusses the current state of media credibility, the need for trustworthy media and proposes a solution to the problem of decreasing trust in traditional media. This paper aims to design a social network where users are pushed to act responsibly by inner mechanisms of the network and credibility of every information is displayed to the user.

Keywords

Media; trust; cryptography; peer-to-peer; democracy

Obsah

1	Úvod	4
2	Problém	5
3	Řešení	7
3.1	Zpráva	7
4	Decentralizace	8
4.1	Uživatel	8
4.2	Sít' důvěry	8
4.3	Příjem zprávy	9
4.4	Nevýhody	10
5	Závěr	11
	Slovník	12
	Bibliografie	13

1 Úvod

Právě sledujeme trend klesání důvěry v tradiční média.

Díky rozšíření Internetu si poprvé v historii mohou lidé po celém světě vyměňovat informace přímo mezi sebou, bez nutnosti centrální instituce. Vzniká tak prostor pro pluralitu názorů, kdy můžeme vidět několik různých (často protichůdných) výkladů též situace, ze kterých lidé vybírají na základě sentimentu, ne objektivního posouzení informace.

Další aktuální trend je pokrok v možnostech úpravy audiovizuálního záznamu a klesající cena potřebných technologií, díky tomu je snazší věrohodně falšovat důkazy o událostech a předpokládám, že v budoucnu pouhý audiovizuální záznam neobstojí jako věrohodný zdroj informací.

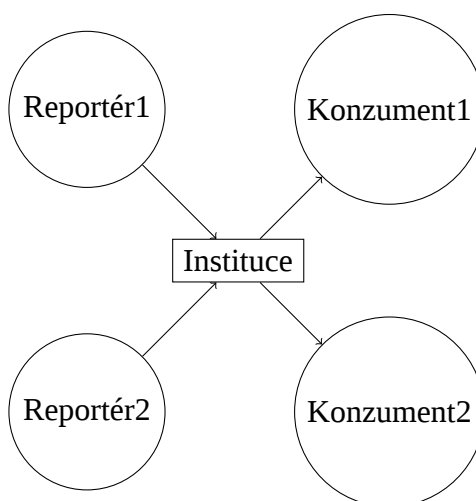
Protože kvalitní informovanost je předpoklad k funkční demokratické společnosti, předkládám zde návrh sociální sítě, která vyvíjí tlak na ověřování informací a u každé zprávy zobrazuje její důvěryhodnost pro konkrétního uživatele. Pomocí technologií jako jsou asymetrická kryptografie, peer-to-peer sítě, elektronický podpis a síť důvěry se snažím přenést vztahy fungující v malých lidských skupinách na co největší počet lidí.

2 Problém

V demokratické společnosti hrají sdělovací prostředky (médiá) zásadní roli, podle Netanela mají tři funkce: 1. kontrolovat, 2. usnadnit veřejnou diskuzi, 3. poskytovat důvěryhodné informace (Netanel, 2001). Protože je demokracie ze své podstaty založena na rozhodování občanů, je třetí bod velmi důležitý pro celou společnost. Tradiční média tento úkol plnila po staletí, ale nyní důvěra v ně postupně klesá.

Mohlo by se zdát, že televize je nejdůvěryhodnější zdroj informací - dokáže přenést obraz i zvuk a divák pozná, jestli záznam mluvícího člověka na obrazovce je věrohodný nebo ne. Ale s pokrokem v možnostech úpravy audiovizuálního záznamu a s klesáním ceny k tomu potřebných technologií (podle Moorova zákona se výkon polovodičových součástek zdvojnásobí přibližně každé dva roky při zachování ceny (Moore, 2004)¹) toto platit přestává. Příklady jsou následující: Společnost *Adobe* představila nástroj na úpravu hlasového záznamu, kterému stačí vzorek něčího hlasu a posléze je schopný syntetizovat jakékoliv vyjádření (Anthony, 2016). Ve filmu *Rogue One* ze série *Star Wars* vystupovaly postavy, jejichž herci byly v době natáčení po smrti, nebo výrazně viditelně starší (Cooper, 2017). Thies et al. navrhli program, který v reálném čase umožňuje velmi věrohodně zaměnit výraz člověka ve videu podle výrazu herce snímaného kamerou (Thies et al., 2016).

Další z problémů s tradičními médii je tzv. *gatekeeping* - média jsou zpravidla centrálně řízené organizace s hierarchickou strukturou, informace postupně prochází přes několik instancí v této struktuře a při každém kroku jsou posuzovány a upravovány (Dragoni et al., 2013). Tímto procesem je zajištěna důvěryhodnost a kvalita informací, ale to znamená, že pro jednotlivce je příliš snadné informaci poškodit (ať už úmyslně, či omylem).

Obrázek 2.1: Centralizované médium

Podle Dragoni et al. je tento tok informací jednosměrný a koncový konzument nemá možnost jak v reálném čase podat zpětnou vazbu, proto vzniká problém zvaný *agenda-setting*, kdy téma veřejné debaty určují média (Dragoni et al., 2013). Koncový konzument ale může začít konzumovat jiné médium a tak jej může ovlivnit prostřednictvím volného trhu.

¹Původně každý rok (Moore, 1965), ale v roce 1975 upraveno a tak je zákon platný dodnes.

Klesání důvěry v tradiční média potvrzují např. Janda; Blažejovská et al., když říkají, že 25.5% Čechů věří alternativním médiím² a 24.5% Čechů jim věří více než tradičním médiím³ (Janda; Blažejovská et al., 2016). Tyto média přitom šíří úplně nebo částečně nepravdivé informace, které často zpochybňují demokratické instituce a pozitivně se vyjadřují k režimům s větší, či menší mírou nesvobody (Janda; Víchová, 2016). Navíc se jim tento styl uvažování daří šířit společnostmi (Janda; Blažejovská et al., 2016).

Problém popsany v této kapitole vede k paradoxnímu vztahu, kdy s technickým pokrokem stoupá hodnota očitého svědectví.

²Například Parlamentní listy, AC24.cz, PrvníZprávy.cz

³Například Česká televize, Český rozhlas či deníky Právo nebo Hospodářské noviny

3 Řešení

Protože není v silách jednotlivce být očitým svědkem všech událostí ovlivňujících jeho rozhodování, potřebujeme nový systém distribuce a sběru zpráv, které nebude trpět neduhy popsány v kapitole 2.

Často zaklínaným řešením je prostá peer-to-peer síť (Twitter, Facebook, ...), kde si každý může publikovat cokoli, tyto sítě ale trpí nedostatkem sebekontroly a stávají se prostorem pro šíření různých falešných zpráv (Netanel, 2001). Proto například Giasemidis et al. navrhuje systém, který určí důvěryhodnost těchto informací (Giasemidis et al., 2016), nebo Mishra et al. kteří popisují různé metody detekce manipulování s obrazem (Mishra et al., 2013). Zde navržený systém je podobný Dragoni et al., ale přidávám osobní reputaci uživatele, kterou se zaručuje za každý svůj krok a tato reputace zároveň ovlivňuje váhu každého kroku, tímto je vyvíjen tlak na to, aby se uživatel choval zodpovědně.

3.1 Zpráva

Zprávou se myslí informace o nějaké události, které byl uživatel zprávu publikující očitým svědkem - může se osobně zaručit za její pravdivost.

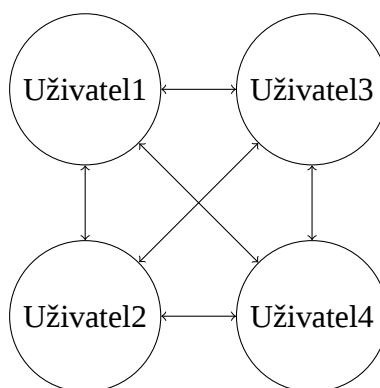
Zpráva obsahuje místo, kterého se týká (přesnost tohoto určení je ponechána na uživateli), samotný text zprávy a případnou obrazovou či zvukovou dokumentaci.

Každá zpráva je podepsána uživatelem, který ji publikoval (použije svůj soukromý klíč) a ten se tím osobně zaručuje za její pravost. Zprávu poté dále podepisují uživatelé, kteří se také mohou osobně zaručit za její pravost, zároveň se mohou zaručit za její nepravost. Pokud je počet uživatelů, kteří se zaručili za pravost zprávy (podepsali ji) menší, než počet uživatelů, kteří se zaručili za její nepravost, je zpráva označena jako nepravdivá, uživateli, který ji publikoval (původní uživatel) a všem kteří ji garantovali jako pravou (sekundární uživatelé) je snížena reputace (dost výrazně na to, aby si nedovolili toto opakovat). Pokud se zpráva ukáže jako pravá (počet uživatelů, kteří ji potvrdili bude větší, než počet uživatelů, kteří ji zamítli) reputace původního a sekundárních uživatelů se zvýší.

4 Decentralizace

Odstraněním centrální instituce sice zmizí problémy popisované v kapitole 2, ale zároveň se garance kvality informace přesouvá z instituce dávající všanc svojí reputaci na jednotlivce, který si kdykoliv může založit jiný účet pod jinou identitou. Navíc bychom sami museli prohlédnout všechny informace a rozhodnout zda jsou pro nás relevantní, což také není v silách jednotlivce. (Netanel, 2001)

Zbavit se centrální instituce je žádoucí, ale potřebujeme jiný mechanismus jak zaručit původ a důvěryhodnost zprávy a mechanismus, který bude zprávy filtrovat.

Obrázek 4.1: Decentralizované médium, obyčejná peer-to-peer síť

4.1 Uživatel

V decentralizovaném systému je uživatel základní jednotkou, má čtyři role: 1. publikovat zprávy, 2. přijímat zprávy, 3. validovat zprávy a za 4. validovat uživatele. Jeho hlavními atributy jsou certifikát a reputace.

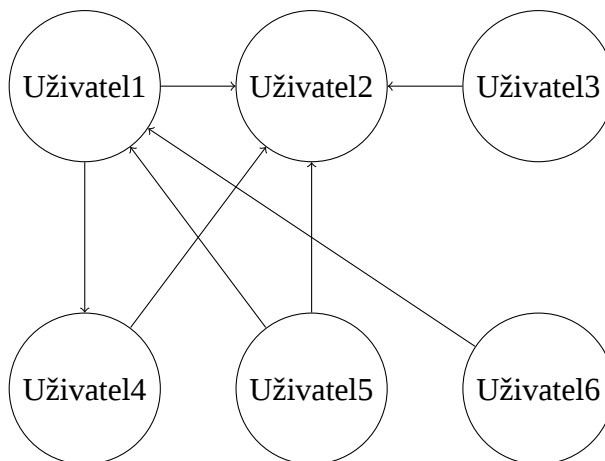
Certifikát uživatele obsahuje identitu uživatele, (jméno, e-mailová adresa, číslo občanského průkazu, adresa bydliště, ...) podle které je jednoznačně možné ho identifikovat, veřejný klíč a podpisy ostatních uživatelů.

4.2 Síť důvěry

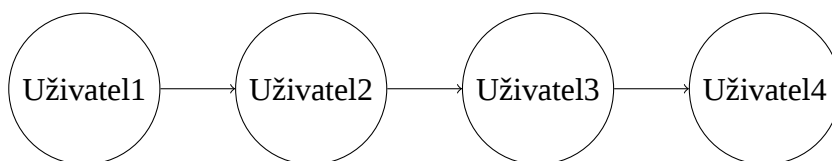
Protože je potřeba zajistit pravost identity uživatele, ostatní uživatelé se mohou osobně zaručit za jeho pravost svojí reputací - podepsáním jeho certifikátu (validací), můžeme si to představit jako potvrzení přátelství na sociální síti Facebook (Network Associates, 1999). Zároveň uživatelé takto vyjadřují důvěru v druhé uživatele jakožto zdroje zpráv. Vztah mezi validujícím a validovaným uživatelem je z hlediska důvěry považován za obousměrný.

Tímto se buduje síť důvěry a díky tomu je možné zjistit vzdálenost uživatelů, tedy kolik uživatelů je potřeba propojit, aby se spojili dva uživatelé. Toto číslo bylo průměrně šest (Network Associates, 1999; Travers et al., 1969). Podle Edunov et al. je mezi uživateli sociální sítě Facebook vzdálenost dvou náhodných lidí ještě nižší a sice 3.57 (Edunov et al., 2016).

Z pohledu uživatele (Alice) závisí důvěryhodnost jiného uživatele (Boba) na Bobově reputaci, vzdálenosti Alice od Boba, kolik nezávislých (tj. uživatelů, kteří nejsou přímo navzájem propo-

Obrázek 4.2: Sít' důvěry

Obrázek 4.3: Vzdálenost uživatelů, vzdálenost Uživatele1 od Uživatele4 je 2

jeni) uživatelů podepsalo Bobův certifikát a důvěryhodnosti těchto uživatelů vzhledem k Alici.

Zároveň se sítí důvěry předejde vzniku skupin uživatelů, snažících se o zneužití sítě ve svůj prospěch. Pokud by došlo ke koncentraci uživatelů, kteří by se navzájem potvrdili, jejich důvěryhodnost pro uživatele mimo tuto skupinu by byla malá.

Tato síť by měla být nezávislá na systému distribuce zpráv a měla by být kompatibilní se systémem PGP. Detailní návrh sítě důvěry by vydal na celou další práci a hodlám se jím zabývat při implementaci celého systému.

4.3 Příjem zprávy

Při příjmu zprávy se konzumentovi zobrazí nejen obsah zprávy, ale i to jak je přímo pro ně zpráva důvěryhodná. Konzument má možnost zprávu potvrdit nebo zamítnout a tím dále ovlivnit její důvěryhodnost.

Důvěryhodnost zprávy C závisí na důvěryhodnosti uživatele, který ji publikoval vzhledem ke konzumentovi zprávy (viz. 4.2) T_p , reputaci tohoto uživatele R_p a rozdílu důvěryhodnosti T_i a reputace R_i uživatelů zprávu vyvracejících N_d a potvrzujících N_v .

$$C = T_p R_p + \sum_i^{N_v} T_i R_i - \sum_i^{N_d} T_i R_i$$

Samotné rozhodnutí, zda je zpráva pravdivá nebo ne je ponecháno na konzumentovi, i když existují pokusy o automatizaci tohoto rozhodnutí (např. Giasemidis et al., 2016), kategoricky jsem se rozhodl nechat toto rozhodnutí na uživateli.

4.4 Nevýhody

Jedno ze slabých míst je předpoklad, že si uživatel (zdroj informace) může dovolit zveřejnit svou identitu, což často v represivních režimech není slučitelné s přežitím.

Také je nutné dosáhnout určitého množství uživatelů, aby síť začala být užitečná. Jinak nebude dostatek zdrojů informací a dostatek uživatelů, kteří budou svědky jedné události

5 Závěr

V práci jsem popsal problém tradičních médií (klesající důvěryhodnost), proč nás tento problém trápí (nefungující demokracie) a navrhl řešení, které se snaží tyto problémy vyřešit.

Návrhem je sociální síť, kde zdrojem zpráv jsou sami její uživatelé, ale na rozdíl od většiny takto navržených sítí (Facebook, Twitter, ...) zprávy jsou garantovány osobní reputací uživatelů. V praxi by si tak nikdo neměl dovolit zveřejnit zprávu, za kterou se nemůže zaručit, a když už se taková věc stane, zpráva by měla být zavržena ostatními uživateli.

Bylo by naivní spoléhat na to, že se uživatelé budou chovat zodpovědně, proto je síť navržena tak, aby vedla uživatele k zodpovědnému chování, pomocí osobní reputace uživatelů.

Používání takového systému si představuji tak, že vznikne mobilní aplikace, ze které budou uživatelé publikovat a přijímat zprávy. Aplikaci budou používat například na zasedání lokálních zastupitelstev, v galerii poslanecké sněmovny nebo prostě když budou svědkem události, která jim přijde významná.

Ostatní uživatelé pak dodají zprávě na důvěryhodnosti a významu, nebo zpráva zapadne, toto se bude dít přirozenou cestou, bez potřeby centrální instituce. I úložiště zpráv a certifikátů uživatelů by mělo být distribuované (například pomocí *Interplanetary File System*¹, Benet, 2014.).

Mojí další činností bude implementovat zde navržený systém a postarat se o jeho rozšíření, pokud se ukáže jako životaschopný.

¹Meziplanetární souborový systém, navržený s důrazem na zachování integrity dat a jejich distribuovanému rozložení

Slovník

asymetrická kryptografie Šifrování pomocí veřejných a soukromých klíčů, nevyžaduje sdílené tajemství (např. heslo) (Menezes et al., 1996, str. 25). 4

elektronický podpis Mechanismus, pomocí kterého můžeme ověřit, že zpráva opravdu pochází od uživatele, který ji podepsal (Menezes et al., 1996, str. 22). 4

peer-to-peer Decentralizovaná síť, kde jsou jednotlivé uzly propojeny přímo mezi sebou. 4, 7, 8

PGP *Pretty Good Privacy*, oblíbený systém pro šifrované přenášení zpráv pomocí asymetrické kryptografie, viz. Callas et al., 2007; Network Associates, 1999. 9

soukromý klíč Klíč pomocí kterého odesílatel zašifruje zprávu, musí být známý jenom odesílateli (Menezes et al., 1996, str. 29) (v této práci). 7

tradiční média Zde myšlen tisk, televize a rozhlas.. 4–6

veřejný klíč Klíč odesílatele pomocí kterého příjemce dešifruje zprávu, ověří její původ od odesílatele (Menezes et al., 1996, str. 29) (v této práci). 8

Bibliografie

- ANTHONY, Sebastian, 2016. *Adobe demos “photoshop for audio,” lets you edit speech as easily as text* [online] [cit. 2017-02-23]. Dostupné z: <http://web.archive.org/web/20170223084757/https://arstechnica.co.uk/information-%20technology/2016/11/adobe-voco-photoshop-for-audio-speech-editing/>.
- BENET, Juan, 2014. IPFS-content addressed, versioned, P2P file system. *arXiv preprint arXiv:1407.3561*.
- CALLAS, Jon; DONNERHACKE, Lutz; FINNEY, Hal; SHAW, David; THAYER, Rodney, 2007. *OpenPGP Message Format* [Internet Requests for Comments]. RFC Editor. Dostupné také z: <https://tools.ietf.org/pdf/rfc4880.pdf>. RFC. RFC Editor.
- COOPER, Gael Fashingbauer, 2017. *Watch how ‘Rogue One’ brought back young Princess Leia, Tarkin* [online] [cit. 2017-01-08]. Dostupné z: <http://web.archive.org/web/20170108193444/https://www.cnet.com/news/rogue-one-star-wars-story-cgi-young-princess-leia-tarkin/>.
- DRAGONI, Manuel Mazzara Nicola; MARRAFI’A, Luca Biselli Antonio; NICOLA, Simona de, 2013. Social networks and collective intelligence: A return to the Agora. *Social Network Engineering for Secure Web Data and Services*, s. 88.
- EDUNOV, Sergey; DIUK, Carlos; FILIZ, Ismail Onur; BHAGAT, Smriti; BURKE, Moira, 2016. Three and a half degrees of separation. *Research at Facebook*. Dostupné také z: <https://research.fb.com/three-and-a-half-degrees-of-separation/>.
- GIASEMIDIS, Georgios; SINGLETON, Colin; AGRAFIOTIS, Ioannis; NURSE, Jason RC; PILGRIM, Alan; WILLIS, Chris; GREETHAM, Danica Vukadinovic, 2016. Determining the veracity of rumours on Twitter. In: *Determining the veracity of rumours on Twitter. International Conference on Social Informatics*, s. 185–205.
- JANDA, Jakub; BLAŽEJOVSKÁ, Markéta; VLASÁK, Jakub, 2016. *Dopady dezinformačních operací v České republice*. Dostupné také z: <http://www.evropskehodnoty.cz/wp-content/uploads/2016/09/Dopady-dezinforma%C4%8Dn%C3%ADch-operac%C3%ADv-%C4%8Cesk%C3%A9-republice.pdf>. Evropské hodnoty z.s.
- JANDA, Jakub; VÍCHOVÁ, Veronika, 2016. *Fungování českých dezinformačních webů*. Dostupné také z: http://www.evropskehodnoty.cz/wp-content/uploads/2016/07/Fungov%C3%A1n%C3%AD-%C4%8Desk%C3%BDch-dezinforma%C4%8Dn%C3%ADch-web%C5%AF_F.pdf. Evropské hodnoty z.s.
- MENEZES, Alfred J.; OORSCHOT, Paul C. van; VANSTONE, Scott A., 1996. *Handbook of Applied Cryptography*. Boca Raton: CRC Press. ISBN 978-0-8493-8523-0.
- MISHRA, Minati; ADHIKARY, M. C., 2013. Digital Image Tamper Detection Techniques - A Comprehensive Study. *International Journal of Computer Science and Business Informatics*. Roč. 2, č. 1. ISSN 1694-2108.
- MOORE, Gordon E., 1965. Cramming more components onto integrated circuits. *Electronics*. Roč. 38, č. 8.
- MOORE, Gordon E., 2004. Progress in digital integrated electronics. *SPIE MILESTONE SERIES MS*. Roč. 178, s. 179–181.

- NETANEL, Neil, 2001. Is the Comercial Mass Media Secessary, or Even Desirable, for Liberal Democracy? *arXiv preprint cs/0109092*.
- NETWORK ASSOCIATES, Inc., 1999. *An Introduction to Cryptography*. Dostupné také z: <ftp://ftp.pgpi.org/pub/pgp/6.5/docs/english/IntroToCrypto.pdf>.
- THIES, J.; ZOLLHÖFER, M.; STAMMINGER, M.; THEOBALT, C.; NIEßNER, M., 2016. Face2Face: Real-time Face Capture and Reenactment of RGB Videos. In: *Face2Face: Real-time Face Capture and Reenactment of RGB Videos. Proc. Computer Vision and Pattern Recognition (CVPR), IEEE*.
- TRAVERS, Jeffrey; MILGRAM, Stanley, 1969. An experimental study of the small world problem. *Sociometry*, s. 425–443.